Aan de leden

Datum
1 juni 2022
Kenmerk
COS/U202200408
Lbr. 22/034
Telefoonnummer
070 3738393
Bijlage(n)
-

Onderwerp
Ontwikkelingen Oekraïne

Geachte leden van college en gemeenteraad,

Ondanks de enorme inzet van gemeenten blijft de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne, en ook die van asielzoekers een punt van zorg. Het aantal opvangplekken stagneert, terwijl het nog onbekend is of er de komende maanden (veel) meer vluchtelingen naar Nederland komen en hoelang opvang nodig blijft. Daarnaast lopen in meerdere gemeenten de contracten van huidige opvanglocaties af. Een vergelijkbare situatie zien we bij de opvang van asielzoekers. Wij maken ons zorgen over hoe lang gemeenten en de vele vrijwilligers dit kunnen volhouden. Zeker nu het rijk een juridisch instrumentarium heeft om de opvang bij gemeenten af te dwingen. Meer informatie over het dwingend juridisch instrumentarium vindt u in de kamerbrief van 25 mei en de kamerbrief van 30 maart.

Wij ontvangen nu al signalen vanuit gemeenten dat andere werkzaamheden blijven liggen en dat de reguliere dienstverlening onder druk staat. Dat kan ook gevolgen hebben voor het draagvlak onder de Nederlandse bevolking. In dit licht verzoeken we u met klem om de uitvraag, die de VNG onder alle leden heeft uitgezet, in te vullen. Dat helpt ons om de ontvangen signalen beter te kunnen onderbouwen en te duiden. Daarnaast vragen ook de 21.000 vluchtelingen in de particuliere opvang onze aandacht.

In de ledenbrief van maandag 30 mei heeft de VNG gereageerd op het juridisch instrumentarium opvang asielzoekers. Er moet een einde komen aan het jojobeleid van het rijk met de asielopvang. We moeten gezamenlijk zien te voorkomen dat er ook voor de opvang van de vluchtelingen uit Oekraïne alleen maar een korte termijn aanpak beschikbaar is. Gemeenten willen voor deze mannen, vrouwen en kinderen een humane opvang regelen. Humaan betekent dat gemeenten hen zekerheid, stabiliteit en rust kunnen bieden. Daarvoor zijn structurele flexibele opvanglocaties nodig. De VNG blijft in de gesprekken hierover bij het kabinet aandringen op een lange termijn visie,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Nassaulaan 12 Den Haag | Postbus 30435 | 2500 GK Den Haag
070 - 373 83 93 | info@vng.nl

met daarbij aandacht voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne, asielzoekers en de huisvesting van alle andere aandachtsgroepen.

In deze ledenbrief gaan wij in op de volgende thema's:

- Tegemoetkoming uitvoeringskosten
- Compensatie zorgkosten
- BTW op kosten voor opvang
- Extra deelsessie tijdens het VNG Jaarcongres
- Gazprom-contracten
- Opvang kinderen die reizen zonder eigen ouders/voogd
- Uitvraag Opvang en begeleiding van Oekraïense vluchtelingen

Tegemoetkoming kosten gemeenten voor opvang Oekraïners
Het kabinet heeft de ministeriële regeling opvang ontheemden vastgesteld. Op basis hiervan vergoedt het rijk de gemeentelijke kosten voor de opvang van ontheemden voor zowel de Gemeentelijke Opvang Oekraïners (GOO) als de Particuliere Opvang Oekraïners (POO). De regeling voorziet in het volgende:

- Een normbedrag van minimaal € 100 per dag per gerealiseerd bed voor opvang van ontheemden in de GOO. Het bedrag wordt, indien nodig, naar boven bijgesteld op basis van een monitoronderzoek. De VNG heeft er sterk op aangedrongen om dit onderzoek zo snel mogelijk van start te laten gaan;
- Een vergoeding op basis van werkelijke kosten voor transitie, verbouwing en realisatie van gebouwen. Vanaf de datum van publicatie van de specifieke uitkering moet een gemeente hiervoor bij het ministerie van J&V toestemming vragen door een mail te sturen naar dgm.oek.financien@minjenv.nl;
- Een uitzonderingsbepaling voor gemeenten waarvoor het vastgestelde normbedrag niet toereikend is. Deze gemeenten kunnen de werkelijke kosten opvoeren als de oorzaak van de ontoereikendheid ligt in de periode 1 maart 2022 tot en met de datum van inwerkingtreding van deze regeling. Of als de oorzaak van de ontoereikendheid komt door aangegane verplichtingen in de periode 1 maart 2022 tot en met de datum van inwerkingtreding van deze regeling;
- Een vergoeding van het betaalde leefgeld en de wooncomponent aan mensen in de POO;
- Een normbedrag voor de vergoeding van de uitvoeringskosten en verstrekkingen (leefgeld en wooncomponent), de inschrijving BRP en de buitengewone kosten in de POO. Het normbedrag moet nog vastgesteld worden en maakt onderdeel uit van het monitoringsonderzoek, zoals hierboven benoemd.

De regeling gaat met terugwerkende kracht in vanaf 1 maart 2022 met een looptijd van maximaal zes maanden. Daarna wordt deze opgevolgd door een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB). De vergoeding gebeurt op basis van een Specifieke Uitkering (SPUK) en wordt door gemeenten verantwoord via hun eigen jaarrekening op basis van de SiSa-systematiek. Gemeenten kunnen een voorschot aanvragen bij het ministerie van J&V voor dekking van de kosten door een mail te sturen naar dgm.oek.financien@minjenv.nl. Gemeenten kunnen ook extra kosten (bijv. ambtelijke inzet) die zij hierbij maken inbrengen bij de SPUK.

Compensatie voor zorg aan vluchtelingen
Oekraïense vluchtelingen hebben recht op diverse sociale voorzieningen in het kader van Wmo en de Jeugdwet. Op basis van de Wet publieke gezondheid hebben zij ook recht op de voorzieningen

uit het rijksvaccinatieprogramma, het basistakenpakket jeugdgezondheidszorg en prenatale huisbezoeken bij zwangerschap. Een klein maar substantieel deel van de vluchtelingen doet ook daadwerkelijk een beroep op de gemeente om deze voorzieningen te leveren. Op woensdag 25 mei jl. heeft het kabinet, na overleg met de VNG en gemeenten, besloten om gemeenten hierin te compenseren voor het jaar 2022.

Het totale compensatiebedrag wordt gebaseerd op het totaal aantal Oekraïense vluchtelingen dat in Nederland geregistreerd staat. Bij 75.000 vluchtelingen zou het gaan om € 30,7 miljoen. Het bedrag wordt naar rato verhoogd of verlaagd op basis van het werkelijke aantal. Op dit moment wordt de wijze van verdeling van dit geld besproken door rijk en gemeenten. Voor het grootste gedeelte wordt een normbedrag beschikbaar gesteld per vluchteling en per minderjarige vluchteling. We verwachten dat het rijk nog dit jaar (uiterlijk decembercirculaire) de compensatie uitkeert.

De VNG blijft in gesprek over vervolgstappen, mede om te bewaken dat het beschikbaar gestelde bedrag ook overeenkomt met de kosten, en we horen het graag als gemeenten voor die tijd al tegen knelpunten aanlopen met de financiering van de zorg.

Vergoeding BTW op gemaakte kosten voor opvang Oekraïne
Voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne maken gemeenten kosten waar ook btw bij is inbegrepen. De volledige kosten, waaronder de btw, worden vergoed door het rijk (zie tegemoetkoming kosten gemeenten). De VNG, fiscalisten van een aantal gemeenten, het ministerie van BZK, het ministerie van Financiën, het ministerie van J&V en de Belastingdienst hebben een praktische afspraak gemaakt over de btw die drukt op alle kosten die uit de specifieke uitkering worden betaald. De afspraak houdt in dat de btw voor 30% mag worden gecompenseerd uit het BTW-compensatiefonds (BCF). De overige niet-compensabele btw is voor de gemeenten verdisconteerd in de specifieke uitkering voor de vluchtelingenopvang Oekraïne. Een volledig toelichting staat op het Forum Oekraïne (FAQ/ Financiën).

Extra deelsessie op VNG Jaarcongres
Tijdens een extra deelsessie op het VNG jaarcongres bespreken we de taak van gemeenten in het realiseren van noodopvangplekken en het versneld huisvesten van statushouders in de context van de wooncrisis en de beperkte gemeentelijke financiën. We bespreken mogelijke scenario’s bij de opvang van Oekraïners. Ook bekijken we welke gevolgen dit alles heeft voor de integratie van statushouders en de leefbaarheid en het draagvlak in de buurten en wijken. Aanmelden kan via de website van het VNG Jaarcongres.

Stand van zaken ontbinden Gazprom-contracten
Afgelopen maandag 23 mei was er ambtelijk overleg tussen de VNG en het ministerie van EZK over de gevolgen van het vijfde sanctiepakket met Gazprom-contracten voor gemeenten. Hierbij waren ook vertegenwoordigers van een aantal gemeenten mét Gazprom-contracten aanwezig. In het overleg heeft het ministerie van EZK nogmaals benadrukt dat Gazprom Energy NL onder het sanctiepakket valt en deze contracten dus moeten worden ontbonden. De VNG heeft aandacht gevraagd voor gemeenten die contracten met Gazprom hebben onder de drempelwaarde van de Europese aanbesteding (€ 215.000). Contracten onder de drempelwaarde vallen weliswaar niet onder het vijfde sanctiepakket, toch wordt een moreel appél op gemeenten gedaan om ook deze contracten te ontbinden. Omdat deze contracten echter niet onder het vijfde sanctiepakket vallen, hebben gemeenten geen bescherming tegen boetevorderingen. Volgens de VNG zou dit wel moeten worden georganiseerd.

In het overleg was ook aandacht voor het ontheffingskader. Het ontheffingskader staat volgende week vrijdag geagendeerd in de ministerraad en wordt daarna via een beleidsregel gepubliceerd. Er kan ontheffing worden aangevraagd als gemeenten kunnen aantonen dat het ondanks inspanningen niet is gelukt een nieuwe leverancier te contracteren, of de leveringszekerheid niet kan worden gegarandeerd. De VNG ontvangt van meerdere gemeenten signalen dat er nog geen alternatieve leverancier is gevonden. Als dit beeld de komende weken niet veranderd, gaan we met het ministerie van EZK in gesprek over een passende oplossing. We willen immers voorkomen dat alle 120 gemeenten eerst de volledige aanbestedingsprocedure moeten doorlopen om ontheffing te kunnen aanvragen. Als dit in uw gemeente speelt, horen we dit graag. U kunt mailen naar oekraine@vng.nl.

Updates over deze onderwerpen worden op de website van Europa Decentraal gecommuniceerd: FAQ Aanbestedingen en contracten met Russische gasleveranciers - Europa decentraal.

Opvang kinderen uit Oekraïne
Gemeenten moeten kinderen die niet met hun ouders reizen, maar alleen of met andere (bekende) volwassenen aanmelden bij de Raad voor de Kinderbescherming of Nidos. Daarmee zijn deze kinderen goed in beeld, inclusief hun opvang- en begeleidingssituatie, zodat ze direct mee kunnen doen en naar school kunnen gaan. Ook moeten voor deze kinderen zaken worden geregeld, zoals verzekeringen, onderwijs, leefgeld, etc. Kinderen die alleen reizen naar Nederland, krijgen via Nidos een voogd toegewezen die dit voor hen kan regelen.

Er zijn ook kinderen die met andere volwassenen meereizen naar Nederland, maar nog altijd in contact staan met hun ouders in Oekraïne. In z'n situatie zouden de ouders hun kinderen vanuit Oekraïne kunnen ondersteunen. Helaas is gebleken dat dit niet altijd goed mogelijk is. Daarom wordt gewerkt aan een handreiking over hoe we hier aan tegemoet kunnen komen, zodat deze kinderen zo snel mogelijk mee kunnen doen in Nederland en naar school kunnen gaan. Op korte termijn ontvangt u hier een uitwerking van. Mocht u tegen problemen aanlopen dan vernemen wij dit graag via oekraine@vng.nl.

Uitvraag Opvang en begeleiding van Oekraïense vluchtelingen
De VNG bespreekt zowel bestuurlijk als ambtelijk met het Veiligheidsberaad en het rijk over de gevolgen van de Oekraïense vluchtelingenstroom voor gemeenten. In deze gesprekken is het voor de VNG belangrijk om een accuraat beeld te hebben van wat er op gemeenten afkomt, waar ze tegenaan lopen en aan welke ondersteuning nu en in de toekomst behoefte is. Met deze digitale uitvraag willen we dit inzichtelijk maken.

De uitvraag is verzonden naar alle gemeenten, maar ook te openen via deze link. Het invullen van de vragenlijst kost circa 10 minuten. U kunt de vragen beantwoorden tot en met 2 juni a.s.

Wij zijn u zeer dankbaar voor al uw inspanningen en zullen u met regelmaat op de hoogte houden van actuele ontwikkelingen.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

L.K. Geluk
Algemeen directeur